

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2163/2021
16.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез, Зорана Хацића, Споменке Зарић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Божидар Станисављевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5623/20 од 01.10.2020. године, у седници већа одржаној 16.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца, па се **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 5623/20 од 01.10.2020. године, у одбијајућем делу става другог изреке, тако што **СЕ ОДБИЈА**, као неоснована, жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 18518/18 од 10.03.2020. године, у делу става првог изреке којим је усвојен тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете у износу од још 771.000,00 динара, са законском затезном каматом од 10.03.2020. године до исплате.

НЕ ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против става првог изреке пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5623/20 од 01.10.2020. године, као изузетно дозвољеној.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија тужиоца изјављена против става првог изреке пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5623/20 од 01.10.2020. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у укупном износу од 33.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 18518/18 од 10.03.2020. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев, па је обавезана тужена да тужиоцу, на име накнаде нематеријалне штете, исплати износ од 1.771.000,00 динара, са законском затезном каматом од 10.03.2020. године, као дана пресуђења до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је, као неоснован, тужбени захтев за исплату износа од још 2.024.000,00 динара, преко досуђеног износа. Ставом трећим изреке, одбијен је, као

неоснован, тужбени захтев за исплату износа од још 69.000,00 динара, преко досуђеног износа. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 70.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5623/20 од 01.10.2020. године, ставом првим изреке, одбијене су, као неосноване, жалбе парничних странака и првостепена пресуда потврђена у ставовима другом и четвртим изреке. Ставом другим изреке, првостепена пресуда је преиначена у ставу првом изреке, тако што је обавезана тужена да тужиоцу, на име накнаде нематеријалне штете, исплати износ од 1.000.000,00 динара, са законском затезном каматом од 10.03.2020. године, као дана доношења првостепене пресуде до исплате, док је у преосталом делу тужбени захтев за исплату износа од још 771.000,00 динара, досуђеног првостепеном пресудом, са законском затезном каматом, одбијен, као неоснован. Ставом трећим изреке, првостепена пресуда је преиначена у ставу трећем изреке, тако што је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу, на име накнаде материјалне штете, исплати износ од 69.000,00 динара. Ставом четвртим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, побијајући је, како произлази из навода ревизије, у ставу првом и одбијајућем делу става другог изреке, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, применом члана 404. Закона о парничном поступку.

Ревизија тужиоца изјављена против одбијајућег дела става другог изреке другостепене пресуде је дозвољена применом члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011... 18/2020, у даљем тексту: ЗПП), због чега у овом делу није било места оцени дозвољености изузетне ревизије применом члана 404. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду у наведеном делу, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац, рођен ...1971. године, је пресудом Војног суда у Нишу од 02.11.1990. године осуђен на казну затвора у трајању од једне године и два месеца, у коју му је урачунато и време проведено у притвору од 20.09.1990. године, јер је као војник на одслужењу војног рока ВП ... одбио наређење командира јединице да прими војничку униформу, тако што је пред стројем војника изјавио да не може да изврши наређење, јер му то не дозвољавају његова религиозна уверења, морална мерила и савест, чиме је служба била теже угрожена, а на који начин је учинио кривично дело неизвршење и одбијање извршења наређења из члана 201. КЗ СФРЈ. Пресудом Врховног војног суда К 376/90 од 22.01.1991. године, пресуда Војног суда у Нишу од 02.11.1990. године је преиначена, тако што је тужилац осуђен на казну затвора у трајању од једне године.

Решењем Вишег суда у Београду Рех 305/16 од 05.06.2018. године усвојен је захтев тужиоца за рехабилитацију и утврђено је да су одлуке државних органа

Републике Србије којима је тужилац осуђен на казну лишења слободе ништаве од тренутка њиховог доношења као и све њихове правне последице, те да се тужилац као рехабилитовано лице сматра неосуђиваним.

Тужилац је у затвору у Ваљево провео 253 дана, у просторијама са извршиоцима тешких кривичних дела, где је однос према њему био понижавајући. Према тврдњи тужиоца, због боравка у затвору није завршио факултет (што је била његова жеља, јер су га завршили сви у његовој породици), а са завршеном средњом школом морао је да ради на пијаци, у бутику, да разноси пециво и обавља сличне послове. Након издржане казне затвора тужилац је био анатемисан у средини у којој је живео, суседи су зазирали од њега, велики број другова га је одбацио, а његова мајка је била злостављана, због чега је трпео психички бол и страх. Услед стреса му је опала коса, и даље му се зноје дланови, имао је кошмарне снове, обраћао се психијатру, а и даље спава у просторији у којој је упаљено светло, као што је то било у затвору. Из исказа саслушаног сведока ББ, тужиоцеве мајке, утврђено је да је тужилац имао срчану ману због које није могао да иде у војску, те да је током његовог боравка у затвору она радила у Дому здравља, где су јој постављали питања која је тешко подносила. Приликом посете тужиоцу у затвору он се жалио на услове у којима борави. Тужилац се без успеха обраћао туженој захтевом за рехабилитационо обештећење.

На овако утврђено чињенично стање, првостепени суд је применом материјалног права из одредби Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“, бр. 92/11), цитираних у образложењу пресуде и члана 200. Закона о облигационим односима обавезао тужену да тужиоцу, на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе, исплати износ од 1.771.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана пресуђења, па до коначне исплате, док је у преосталом делу тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете у износу од још 2.024.000,00 динара одбио, као неоснован.

Другостепени суд је оценио правилним закључак првостепеног суда да тужилац спада у круг лица која имају право на накнаду нематеријалне штете у смислу члана 26. Закона о рехабилитацији. Међутим, по оцени другостепеног суда, одлуком о висини накнаде коју је тужиоцу досудио, првостепени суд је погодовао тежњама које нису спојиве са природом и друштвеном сврхом накнаде нематеријалне штете, те досуђени износ не оправдава сврху за коју је законом установљено право на новчану накнаду нематеријалне штете, због чега је другостепени суд преиначио првостепену пресуду, тако што је обавезао тужену да тужиоцу, на име накнаде нематеријалне штете, исплати износ од 1.000.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана доношења првостепене пресуде до исплате, док је у преосталом делу тужбени захтев за исплату износа од још 771.000,00 динара, са законском затезном каматом, одбио, као неоснован, налазећи да, према свим околностима конкретног случаја, досуђена сума не представља материјализацију института накнаде нематеријалне штете, а пружа морално задовољење у складу са тежином повреде коју је оштећени претрпео.

По оцени Врховног касационог суда, основано се ревизијом тужиоца указује да је другостепени суд погрешно применио материјално право, односно одредбу члана 200. Закона о облигационим односима, када је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете за износ од 771.000,00 динара, са законском затезном каматом.

Наиме, приликом одмеравања висине накнаде за тражени вид штете, по оцени Врховног касационог суда, првостепени суд је водио рачуна о свим објективним и субјективним околностима које утичу на природу и тежину душевних болова насталих услед лишења слободе тужиоца, као што су дужина трајања лишења слободе, услове боравка у затвору, углед који је тужилац раније уживао у својој животној и радној средини, однос средине према њему након лишења слободе, као и значај повређеног добра и циљ коме служи ова накнада.

Код постојања свих околности конкретног случаја које су од значаја на висину накнаде штете, на које је правилно указао првостепени суд, а наиме да је тужилац провео у затвору 253 дана, да је казну издржавао у просторијама са извршиоцима тешких кривичних дела, да су га затвореници малтретирали због вероисповести, да му је услед стреса опала коса, да и даље има кошмарне снове и знојење дланова, да по изласку из затвора није могао да нађе посао и да је био одбачен у средини у којој је живео, по оцени Врховног касационог суда висина накнаде досуђена првостепеном пресудом може се сматрати правичном за обе парничне странке, према сврси и циљу коме та накнада служи, односно да наведени износ није превисоко одмерен.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је применом члана 416. став 1. ЗПП, ставом првим изреке преиначио другостепену пресуду у одбијајућем делу става другог изреке, тако што је жалбу тужене одбио, као неосновану, а првостепену пресуду у делу којим је тужена обавезана да тужиоцу наканади нематеријалну штету исплатом износа од још 771.000,00 динара, са законском затезном каматом од доношења првостепене пресуде до исплате, потврдио.

По оцени Врховног касационог суда, нису испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужиоца, у смислу одредбе члана 404. ЗПП, у делу којим се побија став први изреке другостепене пресуде.

Правноснажном пресудом, у наведеном делу, одбијен је, као неоснован тужбени захтев тужиоца као рехабилитованог лица, за исплату накнаде нематеријалне штете за душевне болове због неосноване осуде и лишења слободе у износу од још 2.024.000,00 динара, преко износа досуђеног нижестепеним пресудама. Овакву одлуку нижестепени судови су донели према околностима конкретног случаја и чињеницама утврђеним у овој правној ствари, а у складу са правним ставовима који су изражени кроз одлуке Врховног касационог суда да је пре свега примарна морална сатисфакција остварена доношењем одлуке о рехабилитацији тужиоца и уклањању из правног поретка ништавих судских одлука, због чега нема услова за одлучивање у ревизији као о изузетно дозвољеној, а ради разматрања правног питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе или новог тумачења права.

Поред наведеног, ревизијом тужиоца се, с позивом на погрешну примену материјалног права, оспорава висина накнаде трошкова поступка која је у поступку призната тужиоцу. Висина накнаде трошкова поступка, по признатом праву у конкретној парници, не представља правно питање од општег интереса, нити правно питање које би се разматрало у интересу равноправности грађана. То није питање које изискује ново тумачење права или усклађивање судске праксе. Стога, нема услова за примену института изузетне дозвољености ревизије.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је на основу члана 404. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије, у делу којим се побија став први изреке другостепене пресуде, у смислу члана 410. став 2. тачка 5. у вези члана 403. став 3. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да ревизија није дозвољена.

Према члану 403. став 3. ЗПП ревизија није дозвољена у имовинско-правним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужба у овој правној ствари поднета је 08.11.2018. године. На дан подношења тужбе 1 евро је, према средњем курсу НБС, износио 118,3781 динара. Вредност предмета спора побијаног дела правноснажне пресуде износи 2.024.000,00 динара што представља динарску противвредност 17.097,75 евра. Првостепена пресуда донета је 10.03.2020. године. Другостепена пресуда донета је 01.10.2020. године.

Како у конкретном случају вредност предмета спора побијаног дела правноснажне пресуде не прелази динарску противвредност 40.000 евра, по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе, ревизија тужиоца у делу којим се побија став први изреке другостепене пресуде није дозвољена у смислу члана 403. став 3. ЗПП.

Поред тога, у смислу члана 28. ЗПП, за утврђивање права на изјављивање ревизије као вредност предмета спора меродавна вредност главног захтева, док се камате, уговорна казна и остала споредна тражења, као и трошкови поступка не узимају у обзир ако не чине главни захтев.

У конкретном случају тужилац је ревизију изјавио и против одлуке којом је одлучено о трошковима првостепеног поступка, што у овој правној ствари не представља главни захтев, већ споредно потраживање.

На основу члана 413. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

Тужиоцу, према делимичном успеху у ревизијском поступку, применом чл. 153. став 2, 154. и 163. ЗПП, а имајући у виду вредност предмета спора побијаног дела правноснажне пресуде, припада право на накнаду трошкова за састав ревизије у износу од 33.000,00 динара, према важећој Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, због чега је, применом члана 165. ЗПП, одлучено као у ставу четвртном изреке.

**Председник већа – судија
Весна Субић,с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**